

Kontrola emocija kao determinanta uspjeha studenata u nastavnom procesu

Indira Prguda, Redžo Čaušević

SAŽETAK: U ovom istraživanju se utvrđuje povezanost kontrole emocija s uspjehom studenata u nastavnom procesu. Emocionalna kompetentnost osobe ogleda se u emocionalnoj kontroli, u sposobnosti da potpuno vlada i kontrolira svoje postupke i ukupno ponašanje u stanjima emocionalne pobuđenosti, da se odnosi kompetentno prema svojim osjećanjima. Također, emocionalna kompetentnost je povezana s emocionalnom stabilnošću i zrelošću. Razvija se tokom čitavog života, a brzina razvoja zavisi od genetskih sposobnosti, utjecaja okoline, a najviše od spremnosti subjekta da se emocionalno educira.

Istraživanje je provedeno na studentima od prve do četvrtne godine na odsjecima Psihologija i sociologija, Biologija, Hemija i Zdravstvena njega, na Univerzitetu "Džemal Bijedić" u Mostaru tokom mjeseca aprila 2018. godine u Mostaru (N=135). Mjerni instrumenti koji su korišteni za istraživanje problema: Upitnik sociodemografskih karakteristika, u kojem smo dobili osnovne podatke o ispitanicima; UEK-15 (Takšić, 2002) koji smo koristili za mjerenje emocionalnih vještina i kompetentnosti; I UERK (Takšić, 2003) instrument koji ispituje emocionalnu regulaciju i kontrolu.

Rezultati našeg istraživanja pokazuju da postoji veoma visoka do potpuna povezanost između studenata (Pearsonov koeficijent=0,091), bez obzira na naše varijable (spol, godina studija, vrsta studija i akademski uspjeh) u kontroli i izražavanju emocija.

Ključne riječi: *emocionalna kompetentnost, kontrola emocija, emocionalne vještine, studenti*

Emotion Control as a Determinant of Students Success in the Teaching Process

ABSTRACT: In this research, we are going to determine the connection between emotion control and student success in education. Our emotional competence reflects itself in emotional control, in the ability to fully control our actions and overall behavior in the states of emotional excitement and to behave properly according to our feelings. Emotional competence is linked to emotional stability and maturity as well. It develops over our lifetime and the speed of development depends on genetic capacity, environmental impact, and mostly on the willingness of the subject to be emotionally educated.

The survey was conducted among the students from the first to the fourth year of studies in departments of Psychology and Sociology, Biology, Chemistry and Healthcare of „Džemal Bijedić“ university in Mostar during april 2018. in Mostar (N=135). The measuring instruments used for the purpose of the research were: Questionnaire of socio-demographic characteristics in which we have acquired the basic data about participants, UEK-15 (Takšić, 2002) which was used for the purpose of measuring emotional skills and competencies, and UERK (Takšić, 2003) the instrument that assesses emotional regulation and control.

The results of this research show that there is a very high to full connection between students (Pearson correlation coefficient = 0,091) in controlling and expressing their emotions, regardless of our variables (sex, year of study, type of study, and academical success).

Keywords: *emotional competence, emotion control, emotional skills, students*

UVOD

„Još od Platonovog vremena za vrlinu je smatrano osjećanje da vladate sobom, moć da se suprotstavite emocionalnim burama čije „udare i dare“ sudbina donosi, prije nego da budete „rob strasti“. Takva vrlina je u starogrčkom nazivana *sophrosyne*, ili razboritost i inteligencija u životu; umjerenost, ravnoteža i mudrost, kako je prevela Pejđž Diboja, stručnjak za starogrčki. U

antičkom Rimu i ranom hrišćanstvu nazivali su je *temperantia*, umjerenost i uzdržavanje od emocionalnih ispada.

Cilj je postići ravnotežu, a ne potisnuti emocije: svako osjećanje ima posebnu vrijednost i značaj. Život bez strasti bio bi jednolična pusta zemlja bez životnih raznolikosti. Ali, prema Aristotelu, ono čemu težimo jeste prava emocija, osjećanje koje je u skladu s

okolnostima. Ako su emocije previše potiskivane, dovode do jednoličnosti i izoliranosti, ako su neobuzdane, ekstremne i dugotrajne, tada postaju patološke. Podloga emocionalnog zdravlja sastoji se od kontrole neprijatnih emocija" (Goleman, 2005).

„Emocionalna inteligencija uključuje sposobnost preciznog uočavanja, procjene i izražavanja emocija; sposobnost pristupa i/ili priziva osjećanja kada oni olakšavaju razmišljanje; sposobnost razumijevanja emocija i emocionalnih spoznaja, te sposobnost regulacije emocija u svrhu pomaganja emocionalnom i intelektualnom razvoju" (Salovey i Sluyter, 1997).

Osnovno pitanje koje se postavlja jeste kako emocije utječu na inteligenciju. „Prema tradicionalnom shvatanju emocije dezorganiziraju i ometaju uspješnu i racionalnu mentalnu aktivnost jer su se emocije smatrale razdornom i iracionalnom silom" (Salovey i Sluter, 1997). „Ovom se suprotstavljaju moderne teorije po kojima emocije mogu, ukoliko se njima ispravno upravlja, pokrenuti i poboljšati racionalno djelovanje pojedinca tako što će djelovati na povećanje motivacije za rješavanje problema za koji je neophodno racionalno rezoniranje" (Takšić, 1998).

„Emocije su jako važne za odgojno-obrazovni proces, jer podstiču koncentraciju, koja podstiče učenje i pamćenje. Iako se koncentracija ne smatra emocijom, koncentracija i emocije uzajamno djeluju jedni na druge. Na koncentraciju djeluje djetetovo trenutačno stanje, a važna je i u postizanju kontrole nad tim emocionalnim stanjem. Emocije često podstiču koncentraciju, jer ljudi obraćaju pažnju na informacije koje imaju pozitivnu pozadinu ili predstavljaju prijetnju. No, one mogu ometi i koncentraciju, kao što se vidi u slučaju posttraumatskog stresa" (Salovey i Sluyter, 1997).

U fokusu ovog istraživanja je ispitivanje kontrole emocija upravo kod studenata. Nastojat ćemo istražiti kakvu kontrolu emocija studenti posjeduju te da li je ona determinanta uspjeha studenata u nastavnom procesu.

Emocije u nastavnom procesu

Učenje i školsko postignuće imaju izuzetno značenje za akademske i karijerne životne ishode pojedinca i zbog toga predstavljaju i važan izvor njegovih emocionalnih iskustava. „Učenici doživljavaju brojna i raznolika emocionalna iskustva u školskom okruženju, kako u ispitnim situacijama, tako i za vrijeme učenja te na samoj nastavi" (Pekrun i sar., 2004). Mnogi studenti će se sigurno složiti da je studentsko doba doba mnogobrojnih stresnih situacija. „U okviru *Lazarusovog* modela, stres se u psihologiji definiše kao „sklop emocionalnih, tjelesnih (fizioloških) i biheioralnih reakcija do kojih dolazi kad neki događaj procijenimo opasnim ili uznemiravajućim, čime se naglašava značaj kognitivnih aspekata kao primarnih u određivanju i definisanju stresa" (Čaušević, 2007).

„Školsko okruženje predstavlja kontekst za doživljavanje širokog raspona emocija koje mogu utjecati kako na podučavanje, tako i na procese učenja. Doživljene emocije utječu na učenikove kognitivne procese i izvedbu, na njegovu motivaciju i razvoj, ali i na psihičko i neuroimunološko funkcioniranje" (Lewis i Haviland – Jones, 2000, prema Pekrun, Elliot i Maier, 2006).

U okviru svoje teorije kontrole i vrijednosti Reinhard Pekrun (2006) uvodi pojam akademskih emocija za one emocije koje su povezane s učenjem, podučavanjem i postignućem, odnosno za emocije koje učenici doživljavaju u školskom i fakultetskom okruženju. „Akademske emocije definirane su kao emocije usko vezane uz aktivnosti ili ishode postignuća. Prema tome, postoje dvije vrste ovih emocija (Pekrun, 2006):

- I. *Emocije vezane uz aktivnost*, tj. emocije koje se javljaju prilikom učenja ili tokom nastave (npr. dosada na nastavi, frustracija prilikom suočavanja s teškim zadatkom i sl.) i
- II. *Emocije vezane uz ishod neke aktivnosti učenja*, tj. polaganje ispita".

Emocije mogu djelovati na učenikove misli, motivaciju i ponašanje, pa tako i na njegovo učenje, samoregulaciju i uspjeh. „Prema teoriji kontrole i vrijednosti (Pekrun, 2006; Pekrun, Goetz i Titz, 2002), efekti emocija na učenje i uspjeh posredovani su brojnim kognitivnim, motivacijskim i regulatornim mehanizmima. S obzirom na dvije dimenzije učeničkih emocija: aktivaciju i valenciju, možemo razlikovati četiri skupine učeničkih emocija:

- I. *Positivne aktivirajuće* (npr. uživanje u učenju)
- II. *Positivne deaktivirajuće* (npr. olakšanje nakon položenog ispita)
- III. *Negativne aktivirajuće* (npr. ljutnja zbog nepoloženog ispita)
- IV. *Negativne deaktivirajuće* (npr. dosada prilikom učenja)

Positivne emocije pospješuju korištenje fleksibilnijih i kreativnih strategija učenja. One su povezane s korištenjem metakognitivnih strategija, elaboracijom, organizacijom i kritičkim mišljenjem. S druge strane, aktivirajuće negativne emocije (npr. anksioznost) povezane su s rigidnijim strategijama učenja, poput ponavljanja, dok su negativne deaktivirajuće emocije (npr. dosada) povezane s površnim procesiranjem informacija".

Kontrola emocija

S obzirom na različite kriterije, Milivojević (2010) razlikuje nekoliko kategorija kontrola emocija.

„Prva kategorija uključuje: kontrolu izražavanja i kontrolu doživljavanja. Kod kontrole izražavanja emocije se mogu kontrolisati na različite načine: emocija se skriva, njen intenzitet se predstavlja većim ili manjim nego što jeste, emocionalna reakcija prema jednom objektu se predstavlja kao emocionalna reakcija prema nekom drugom objektu, emocija se izražava na način koji je prihvatljiv za druge, emocija se glumi kada se ništa ne osjeća... U kontroli doživljavanja emocija, obično se primjenjuje nekoliko načina: smanjenje intenziteta neželjenog osjećanja, izazivanje željenog stanja, povećanje intenziteta željenog stanja, pretvaranje neželjenog osjećanja u željeno osjećanje...

Druga kategorija uključuje svjesnu i nesvjesnu kontrolu. Svjesni psihički procesi - koje subjekt svjesno i voljno primjenjuje kako bi se zaštitio od neprijatnog osjećanja i nesvjesni psihički procesi - u koje subjekt nema uvid i koji ga automatski, kao mehanizmi odbrane, štite od neprijatnog osjećanja.

Treća kategorija uključuje adekvatnu i neadekvatnu kontrolu emocija. Adekvatna kontrola emocija, i svjesna i nesvjesna, razlikuje se od neadekvatne kontrole emocija zbog njene racionalnosti, odnosno koliko je kontrolna operacija opravdana i korisna i koliko je emocija koja se kontroliše adekvatna. Predmet kontrole mogu biti adekvatne i neadekvatne emocionalne reakcije, a sama kontrola adekvatna i neadekvatna. Najveću fleksibilnost i sposobnost adaptacije ima osoba koja može izabrati kada je adekvatno da osjeća, a kada je adekvatno da potisne svoja osjećanja" (Milivojević, 2010).

Ranija istraživanja emocionalne kompetentnosti i akademskog uspjeha

„Dosadašnja istraživanja tvrde da klasična inteligencija objašnjava između 10% i 20% varijance uspjeha u akademskom postignuću (Mayer i Salovey, 1993), što znači da se preostali dio neobjašnjene varijance treba objasniti utjecajem drugih faktora, među njima i emocionalnom inteligencijom“. Provedena su brojna istraživanja koja su pronašla vezu između emocionalne inteligencije i školskog, tj. akademskog uspjeha kod srednjoškolaca i studenata.

Downey i saradnici (2008) pronašli su da studenti koji imaju bolji akademski uspjeh postižu bolje rezultate na testovima emocionalne inteligencije od studenata s prosječnim i lošijim akademskim uspjehom.

Takšić, Štokalo i Kolić-Vehovec (2003) pronašli su značajnu umjerenu pozitivnu korelaciju između testova emocionalne inteligencije i akademskog postignuća, ali emocionalna inteligencija nije bila značajan prediktor akademskog postignuća.

Afolabi, Ogunmwoyoni i Okediji (2009) pronašli su značajan utjecaj emocionalne inteligencije i potrebe za postignućem na školski uspjeh, ali njihova interakcija nije bila značajna.

Parker i saradnici (2004) utvrdili su da je emocionalna inteligencija značajan prediktor akademskog uspjeha te da objašnjava 16% varijance. Petrides, Frederickson i Furnham (2004) dobili su rezultate prema kojima je emocionalna inteligencija medijator između kognitivnih sposobnosti i školskog postignuća.

Amelang i Steinmayr (2006) tvrde da postoji mali broj istraživanja veze između emocionalne inteligencije i akademskog uspjeha koja su provedena na srednjoškolicima, što je nedovoljno, budući da su Parker i saradnici (2004) pronašli da je emocionalna inteligencija bolji prediktor školskog uspjeha kod srednjoškolaca nego kod studenata. Oni smatraju da je bolja prediktivnost emocionalne inteligencije posljedica veće raznolikosti u emocionalnim i socijalnim kompetencijama kod srednjoškolaca, dok su uzorci studenata više homogeni u tim kompetencijama.

Problem i cilj istraživanja

Problem istraživanja predstavlja ispitivanje povezanosti kontrole emocija s uspjehom studenata u nastavnom procesu. Akcenat je na istraživanju i utvrđivanju povezanosti emocionalne kompetentnosti s obzirom na spol, godinu studija, akademski uspjeh i vrstu studija.

Naučni cilj istraživanja je naglašavanje bitnosti pravilne kontrole emocija kod studenata, kako u svim segmentima njihovog života tako i u nastavnom procesu.

Društveni cilj istraživanja je razmotriti primjenjivost dobivenih podataka i činjenica kao smjernice koje mogu koristiti i pomoći u poboljšanju rada i uspjeha studenata u nastavnom procesu.

Hipoteze istraživanja

H1. Pretpostavljamo da su studenti koji bolje kontroliraju svoje emocije uspješniji u nastavnom procesu.

H2. Pretpostavljamo da postoji razlika između spolova u kontroliranju emocija u nastavnom procesu.

H3. Pretpostavljamo da studenti završne godine studija bolje kontroliraju svoje emocije u nastavnom procesu.

H4. Pretpostavljamo da postoji razlika u kontroli emocija kod studenata prirodnih studija i studenata društvenih studija.

METODE RADA

Uzorak ispitanika

Uzorak našeg istraživanja izabran je iz populacije studenata Univerziteta „Džemal Bijedić“ u Mostaru. Ispitanici istraživanja su bili studenti Nastavničkog fakulteta. Dob ispitanika se kreće od 18 do 23 godine. Studenti su s različitih odsjeka Nastavničkog fakulteta. Studenti društvenih studija su bili sa odsjeka za Psihologiju i sociologiju (N=69). Studenti prirodnih studija su bili sa odsjeka za Biologiju, Hemiju i Zdravstvenu njegu (N=66). Ukupan broj ispitanih studenata je bio 135 (N=135).

Mjerni instrumenti

1. Upitnik za prikupljanje podataka o sociodemografskim karakteristikama ispitanika (spol, fakultet, odsjek, godina studija, akademski uspjeh) koji je konstruiran za potrebe ovoga istraživanja.

2. Upitnik emocionalnih vještina (kompetentnosti) UEK-15 (Takšić, 2002), koji je izveden iz upitnika UEK-45 i daje opću procjenu individualnih razlika u emocionalnoj inteligenciji, tj. služi kao jednodimenzionalna mjera konstrukta. Upitnik se sastoji od 15 čestica, a zadatak ispitanika je da na Likertovoj skali od pet stupnjeva slaganja procijeni u kojoj se mjeri svaka od tvrdnji odnosi na njega. Koeficijent unutarnje pouzdanosti tipa Cronbach alfa upitnika UEK-15 u ovom istraživanju iznosio je 0,72, te se, s obzirom na prirodu istraživanja, rezultati dobiveni njime mogu uzeti kao dovoljno pouzdani.

3. Upitnik emocionalne regulacije i kontrole UERK (Takšić, 2003) koji sadrži čestice kojima ispitanici procjenjuju efekte negativnih emocija i raspoloženja na mišljenje, pamćenje i ponašanje, kao i sposobnost emocionalne kontrole. Ispitanik na Likertovoj skali od pet stupnjeva slaganja procjenjuje u kojoj se mjeri svaka od 20 čestica odnosi na njega. Utvrđena pouzdanost za Upitnik emocionalne regulacije i kontrole izražena Cronbachovim alfa koeficijentom u ovom istraživanju iznosi 0,91, te se za navedeni upitnik može reći da je vrlo pouzdan.

Statistička obrada podataka

Za statističku obradu podataka koristio se program SPSS for Windows Version 14.0. Izračunata je osnovna statistika, Pearsonov koeficijent. Pearsonov koeficijent je oblik izražavanja korelacijskih odnosa između obilježja dviju pojava.

REZULTATI

Naš prvi zadatak bio je da utvrdimo da li su studenti koji bolje kontroliraju svoje emocije uspješniji u nastavnom procesu, a hipoteza nam je glasila „H1. Pretpostavljamo da su studenti koji bolje kontroliraju svoje emocije uspješniji u nastavnom procesu“. Iskoristili smo Pearsonov statistički postupak kako bismo provjerili da li postoji povezanost kontrole emocija sa akademskim uspjehom kod studenata i dobili smo rezultat 0,12, što nam pokazuje da postoji jako mala do neznatna povezanost između akademskog uspjeha i kontrole emocija (vidjeti tablicu 1).

Tablica 1. Pearsonov koeficijent s obzirom na akademski uspjeh

		Mogu dobro izraziti svoje emocije.	Najčešća ocjena
Mogu dobro izraziti svoje emocije.	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	1 135	-,012 ,893 135
Najčešća ocjena	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	-,012 ,893 135	1 135

S obzirom da je naš drugi zadatak bio da utvrdimo da li postoji razlika između spolova u kontroli emocija, a druga hipoteza je glasila „H2. Pretpostavljamo da postoji razlika između spolova u kontroliranju emocija u nastavnom procesu“ i za nju smo iskoristili Pearsonov statistički postupak kako bismo provjerili postoji li povezanost između spolova u kontrolisanju emocija u nastavnom procesu i dobili smo rezultat 0,12, što nam pokazuje da postoji jako mala do neznatna povezanost između spolova i kontrole emocija (vidjeti tablicu 2).

Tablica 2. Pearsonov koeficijent s obzirom na spol

		Spol	Mogu dobro izraziti svoje emocije.
Spol	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	1 135	-,127 ,141 135
Mogu dobro izraziti svoje emocije.	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	-,127 ,141 135	1 135

Naš treći zadatak bio je da utvrdimo postoji li razlika između studenata prve godine studija i završne godine studija u kontroli emocija, a treća hipoteza je glasila „H3. Pretpostavljamo da studenti završne godine studija bolje kontroliraju svoje emocije u nastavnom

procesu“ i za nju smo iskoristili Pearsonov statistički postupak kako bismo provjerili postoji li povezanost između različitih godina studija u kontrolisanju emocija u nastavnom procesu i dobili smo rezultat 0,091, što pokazuje da postoji veoma visoka do potpuna povezanost između različitih godina studija i kontrole emocija (vidjeti tablicu 3). To pokazuje da studenti na isti način kontroliraju emocije, te da ne postoji razlika u kontroli emocija s obzirom na različite godine studija.

Tablica 3. Pearsonov koeficijent s obzirom na godinu studija

		Mogu dobro izraziti svoje emocije.	Godina studija
Mogu dobro izraziti svoje emocije.	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	1 135	,091 ,292 135
Godina studija	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	,091 ,292 135	1 135

I na kraju, naš četvrti zadatak bio je da utvrdimo da li postoji razlika između studenata prirodnih studija i studenata društvenih studija u kontroli emocija, a četvrta hipoteza glasila je „H4. Pretpostavljamo da postoji razlika u kontroli emocija kod studenata prirodnih studija i studenata društvenih studija“ i za nju smo iskoristili Pearsonov statistički postupak kako bismo provjerili postoji li povezanost između prirodnih i društvenih studija u kontrolisanju emocija u nastavnom procesu i dobili smo rezultat 0,26, što nam pokazuje da postoji nikakva do neznatna povezanost između društvenih i prirodnih studija i kontrole emocija (vidjeti tablicu 4). To nam pokazuje da studenti na isti način kontroliraju emocije, te da ne postoji razlika u kontroli emocija s obzirom na različite vrste studija.

Tablica 4. Pearsonov koeficijent s obzirom na vrstu studija

		Mogu dobro izraziti svoje emocije.	Mogu dobro izraziti svoje emocije.
Mogu dobro izraziti svoje emocije.	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	1 69	,269(*) ,029 66
Mogu dobro izraziti svoje emocije.	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	,269(*) ,029 66	1 66

DISKUSIJA I ZAKLJUČAK

Na kraju istraživanja može se zaključiti da nijedna od naših hipoteza nije potvrđena, jer smo smatrali da se studenti razlikuju po pitanju spola, godine studija, vrste studija i akademskog uspjeha u kontroli emocija. Naša istraživanja su pokazala da studenti u većini slučajeva reaguju na isti ili sličan način u stresnim situacijama, kao i prilikom kontrole emocija.

Prva hipoteza nam je glasila H1. Pretpostavljamo da su studenti koji bolje kontroliraju svoje emocije

uspješniji u nastavnom procesu, međutim, naši rezultati su pokazali da su studenti bez obzira na ocjenu skloni na isti ili sličan način regulirati svoje emocije te stoga odbacuje našu pretpostavku.

Druga hipoteza nam je glasila H2. Pretpostavljamo da postoji razlika između spolova u kontroliranju emocija u nastavnom procesu, te su nam rezultati pokazali da postoji jako mala do neznatna povezanost, što ponovo odbacuje našu pretpostavku. I studenti i studentice na isti ili sličan način kontroliraju svoje emocije.

Treća hipoteza nam je glasila H3. Pretpostavljamo da studenti završne godine studija bolje kontroliraju svoje emocije u nastavnom procesu, međutim, našim istraživanjem smo došli do zaključka da nema razlike ni u kontroli emocija s obzirom na godinu studija. Dakle, i studenti prve godine i studenti završne godine studija skloni su na isti ili sličan način kontrolirati svoje emocije.

I na kraju, naša četvrta hipoteza je glasila H4. Pretpostavljamo da postoji razlika u kontroli emocija kod studenata prirodnih studija i studenata društvenih studija, što smo također odbacili, jer su nam rezultati pokazali da su i studenti društvenih i prirodnih studija skloni na isti način kontrolirati svoje emocije.

Zaključak našeg istraživanja i rezultata jeste da postoji veoma visoka do potpuna povezanost između studenata (Pearsonov koeficijent = 0,091), bez obzira na naše varijable (spol, godina studija, vrsta studija i akademski uspjeh) u kontroli i izražavanju emocija.

LITERATURA

- Afolabi, O. A., Ogunmwoy, E., Okediji, A. (2009). Influence of Emotional Intelligence and Need for Achievement on Interpersonal Relations and Academic Achievement of Undergraduates. *Educational Research Quarterly*, Vol. 33.2, 15-29
- Amelang, M., Steinmayr, R. (2006). Is there a validity increment for tests of emotional intelligence in explaining the variance of performance criteria? *Intelligence*, Vol. 34, 459-468
- Čaušević, R. (2005). Psihološke osnove menadžmenta u obrazovanju. *TDP*. Sarajevo. Str. 41
- Downey, L. A., Mountstephen, J., Lloyd, J., Hansen, K., Stough, C. (2008). Emotional intelligence and scholastic achievement in Australian adolescents. *Australian Journal of Psychology*, Vol. 60, No. 1, 10-17
- Goleman, D. (2005). Emocionalna inteligencija. Beograd: *Geopoetika*.
- Mayer, J. D., Salovey, P. (1993). The Intelligence of Emotional Intelligence (Editorial). *Intelligence*, Vol. 17, 433-442
- Milivojević, Z. (2000). Emocije. *Prometej*. Novi Sad. Str. 10-27; 161-175
- Parker, J. D., Creque Sr., R. E., Barnhart, D. L., Harris, J. I., Majeski, S. A., Wood, L. M., Bond, B. J., Hogan, M. J. (2004). Academic achievement in high school: does emotional intelligence matter? *Personality and Individual Differences*. Vol. 37, 1321-1330
- Pekrun, R. (2006). The control – value theory of achievement: Assumptions, corollaries and implications for educational research and practice. *Educational Psychology Review*. Vol. 18, 315-341
- Pekrun, R., Elliot, A. J., Maier, M. A. (2006). Achievement goals and discrete achievement emotions: A theoretical model and prospective test. *Journal of Educational Psychology*. Vol. 98, 583-597
- Pekrun, R., Goetz, T., Perry, R. P., Kramerm K., Hochstadt, M., Molfenter, S. (2004). Beyond test anxiety: Development and validation of the test emotions questionnaire (TEQ). *Anxiety, Stress and Coping*. Vol. 17, 287-316
- Pekrun, R., Goetz, T., Titz, W. (2002). Academic emotions in students self-regulated learning and achievement: A program of qualitative and quantitative research. *Educational Psychologist*. Vol. 37, 91-105
- Salovey, S., Sluyter, D. J. (1999). Emocionalni razvoj i emocionalna inteligencija: pedagoške implikacije. *Educa*. Zagreb.
- Takšić, V. (1998). Validacija konstruktivne emocionalne inteligencije: doktorska disertacija. *Zagreb: Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta*.
- Takšić, V., Štokalo, V., Kolić-Vehovec, S. (2003). Prognoštička valjanost emocionalne inteligencije (komponentnosti) za uspjeh u školi. *Psiholojske teme*. Br.10, 75-85

INFORMACIJE O AUTORIMA

Indira Prguda

Univerzitet „Džemal Bijedić“ u Mostaru
Nastavnički fakultet
Sjeverni logor bb., 88 104 Mostar
e-mail: Indira.Prguda@unmo.ba

Redžo Čaušević

Univerzitet u Sarajevu
Fakultet zdravstvenih studija
Bolnička 25, 71 000 Sarajevo
e-mail: causevic_r@msn.com